

KARBON PİYASALARI RAPORU

**SAYI 10: TÜRKİYE EMİSYON TİCARET SİSTEMİ
YÖNETMELİK TASLAĞI**

Temmuz, 2025

1. Giriş

Türkiye Emisyon Ticaret Sistemi (*TR-ETS*), ülkemizin iklim değişikliğiyle mücadelesinde ve bu doğrultuda ulusal ve uluslararası arenada vermiş olduğu taahhütlere ulaşma noktasında en temel piyasa araçlarından biri olarak kurgulanmıştır. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından hazırlanan yönetmelik taslağı, sera gazı emisyonlarının izlenmesi, raporlanması ve doğrulanmasına (*MRV*) ilişkin teknik altyapıyı tanımlarken, aynı zamanda emisyonlara üst sınır (*Cap*) getiren ve bu sınırlar dâhilinde ticarete konu olabilecek tahsisatların piyasaya sürülmesini düzenleyen kapsamlı bir çerçeve sunmaktadır.

2. Kapsam

Yönetmelik, EK-1 listesinde yer alan ve yüksek düzeyde sera gazı emisyonuna yol açan faaliyetleri yürüten Kategori B ve Kategori C tesisleri kapsamaktadır. Bu tesisler, yıllık emisyon düzeylerine göre kategorize edilmiş ve her bir kategoriye özel yükümlülükler ve başvuru süreçleri tanımlanmıştır. Askeri tesisler, biyokütleyle dayalı münhasır üretim yapan tesisler ve test amaçlı çalışan laboratuvar tipi birimler kapsam dışında tutulmuştur. Bahsi geçen Kategori B ve Kategori C tesislerinin tanımı ise aşağıdaki gibidir.

- **Kategori B:** Biyokütleden kaynaklanan CO₂ hariç, transfer edilen CO₂ dahil, kurulu kapasitesine göre ihtiyatlı olarak hesaplanmış yıllık emisyonu **50.000 ton CO₂e'den fazla** ve **500.000 ton CO₂e'ye eşit veya daha az** olan tesisler.
- **Kategori C:** Biyokütleden kaynaklanan CO₂ hariç, transfer edilen CO₂ dahil, kurulu kapasitesine göre ihtiyatlı olarak hesaplanmış yıllık emisyonu **500.000 ton CO₂e'den fazla** olan tesisler.

3. Uygulama

3.1. Sera Gazı Emisyonu İzin Süreci

Sisteme dahil olan tüm işletmelerin sera gazı emisyon izni alması zorunlu tutulmuş, bu izinlerin 5 yıllık süreyle geçerli olacağı belirtilmiştir. Her tesisin, faaliyetlerine başlamadan önce başvuruda bulunarak sera gazı emisyon izleme planını hazırlaması, doğrulaması ve bu plana uygun şekilde emisyonlarını takip etmesi gerekli görülmüştür. Raporlamanın **yıllık** olarak yapılması ve her yıl **30 Nisan** tarihine kadar bir önceki yılın emisyon verilerinin Başkanlığa sunulması planlanmaktadır. Bu veriler, yetkilendirilmiş doğrulayıcı kuruluşlar tarafından doğrulanmak zorundadır.

3.2. Tahsisatlar

Emisyon Ticaret Sistemi kapsamında tesislere tahsis edilecek olan emisyon hakları (*tahsisatlar*), hem **ücretsiz** olarak hem de **birincil piyasa** yoluyla ihaleye çıkarılarak dağıtılacaktır. Ücretsiz tahsisatların, tesislerin geçmiş faaliyet seviyelerine ve sektörel emisyon yoğunluklarına dayalı olarak belirlenen kıyas değerlerine göre alt tesis bazında hesaplanması planlanmaktadır. Tahsisatlar yıllık bazda geçerli olacak, ancak bankalama *yani tahsisatların ilgili uygulama döneminin sonraki yıllarında kullanılması* ve ödünç alma gibi esneklik mekanizmalarıyla sonraki yıllarda da kullanılabilecektir.

Sistemde fiyat istikrarı ve piyasa güvenliği için birincil ve ikincil piyasalar organize edilmiştir. **Birincil Piyasa**; tahsisatların piyasa katılımcılarına ihale yöntemiyle dağıtımını sağlamaya yönelik işlemlerin yapılacağı piyasayı, **İkincil Piyasa** ise tahsisatların, ücretsiz dağıtımı ve/veya birincil piyasada satışı sonrasında işlem göreceği piyasaları ifade etmektedir.

EPIAŞ'ın piyasa işletmecisi olarak tanımlandığı sistemde, tahsisatlara ilişkin alım-satım işlemleri bu platformlar aracılığıyla yürütülecektir. Ayrıca, Karbon Piyasası Kurulu tarafından belirlenecek fiyat aralıkları ve piyasa istikrar rezervi sayesinde fiyat dalgalanmalarının önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.

3.3. Üst Sınır

ETS üst sınırının belirlenmesinde emisyon yoğunluğu temelli belirleme yaklaşımı esas alınacaktır. Bu yaklaşım, üst sınır (*Cap*) belirlenirken tesislerin toplam emisyon miktarları yerine, üretim birimi başına düşen sera gazı emisyon miktarının esas alınması anlamına gelmektedir. Yani sistemdeki her tesisin ne kadar üretim yaptığı ve bu üretim başına ne kadar emisyon saldıgı dikkate alınarak tahsisat yapılacaktır.

Daha açık bir ifadeyle;

Emisyon yoğunluğu = [Toplam sera gazı emisyonu] / Ürün, enerji ya da kullanılan yakıt miktarı
formülü kullanılacaktır.

Bu yöntem, **daha verimli** (*yani daha az emisyonla üretim yapan*) tesisleri ödüllendirilirken, **daha az verimli olanlar** daha az tahsisat alacak veya piyasadan daha fazla tahsisat satın almak zorunda kalacaktır. Bu da sistemin verimliliği ve karbon azaltımı açısından teşvik edici bir mekanizma sunmasını sağlayacaktır.

Örneğin:

Yılda bir milyon ton klinker üreten iki çimento fabrikası için;

- **Fabrika A'nın emisyon yoğunluğu:** 0,6 ton CO₂/ton klinker
- **Fabrika B'nin emisyon yoğunluğu:** 0,8 ton CO₂/ton klinker

Yönetmelik, sektör ortalamasını 0,7 ton CO₂/ton klinker baz alarak ücretsiz tahsisat yapacaktır. Bu durumda **Fabrika A**, daha verimli olduğu için fazladan tahsisat elde edebilecek ya da satabilecek, **Fabrika B** daha az tahsisat alacağı için farkı piyasadan satın almak zorunda kalacaktır.

Bu yöntem, hem sanayiciler için teknik adaleti sağlayacak hem de karbon/emisyon verimliliği için gerekli adımların atılması ve yatırımların yapılması noktasında katılımcıyı teşvik edecektir.

3.4. Denkleştirme

Denkleştirme, Emisyon Ticaret Sistemi kapsamında işletmelerin tahsisat teslim yükümlülüklerinin bir kısmını karbon kredileri kullanarak yerine getirebilmesine olanak tanıyan bir esneklik mekanizmasıdır. Türkiye Emisyon Ticaret Sistemi Yönetmelik Taslağı'nda bu konu **Madde 25**'te düzenlenmiştir. İlgili maddede; "Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde gerçekleşmiş projelerden elde edilen karbon kredileri, ETS kapsamında yer alan tesislerin tahsisat teslim yükümlülüğünün %10'unu geçmeyecek şekilde kullanılabilir. Karbon kredileri kullanımında Başkanlıkça çıkarılacak yönetmelik hükümleri esas alınır." ifadesi yer almaktadır.

Ancak gönüllü karbon piyasalarında yer alan Gold Standard, VERRA, Global Carbon Council, International Carbon Registry vb. mekanizmalar göz önünde bulundurulduğunda bunların hangisinin veya hangilerinin bu kapsama dahil edileceğine dair henüz somut bir veri *bulunmamaktadır*. Yine de kapsama dahil olacak sektörlerin ve toplam emisyon miktarının büyüklüğü göz önünde bulundurulduğu vakit %10'luk payın hiç de azımsanamayacak olduğu ortadadır. Dolayısıyla bu durumun, Türkiye'de bulunan ve gönüllü karbon piyasalarında sertifikasyon süreçleri devam etmekte olan projelere ve bu projelerden elde edilecek kredilere olan ilgiyi artıracak ve sektörün değer kazanacağını söylemek mümkündür.

4. Uygulama Dönemleri

Türkiye Emisyon Ticaret Sistemi Yönetmelik Taslağı'nda uygulama dönemleri **Pilot Dönem** ve **Uygulama Dönemi** olmak üzere iki ana başlık altında düzenlenmiştir. Her iki dönem de sistemin kademeli şekilde hayata geçirilmesi, sektörlerin adaptasyonu ve veri altyapısının güçlendirilmesi amaçları gözetilerek yapılandırılmaları sağlanmıştır.

4.1. Pilot Dönem

Kapsam:

Pilot dönem, sadece belirli sektörlerde faaliyet gösteren **Kategori B** ve **Kategori C** tesisleri kapsar. Bu dönemde yükümlülük kapsamına giren faaliyetler sınırlı tutulmuştur.

Pilot dönemde kapsanan başlıca faaliyetler:

- Toplam anma ısı gücü 20 MW ve üzeri olan yakma faaliyetleri (elektrik üretimi hariç evsel ve tehlikeli atık yakımı)
- Kok üretimi
- Demir-çelik ve alüminyum sektörlerine ait cevher işleme, döküm, ergitme gibi işlemler
- Çimento üretimi (500 ton/gün üzeri klinker üretimi)
- Nitrik asit ve amonyak üretimi

Uygulama Esasları:

- **%100 ücretsiz** tahsisat uygulanır. Tahsisatlar, alt tesislere ilişkin kıyas değerleri, sektörel katsayılar ve faaliyet seviyeleri üzerinden hesaplanır.
- **Karbon kredisi kullanımı (denkleştirme)** bu dönemde uygulanmaz.
- **Piyasa işlemleri** yapılabilir; pilot döneme özgü tahsisatlar yalnızca bu dönemdeki yükümlülükleri karşılamak üzere kullanılır.
- **İdari para cezaları %80 oranında indirimli** olarak uygulanır.
- Tahsis edilmeyen yükümlülükler, birinci uygulama dönemine aktarılır.

Geçerlilik Süresi:

- Pilot dönem piyasası 30 Nisan 2029'a kadar açık kalır. Bu tarihten sonra pilot döneme ait tahsisatlar geçersiz olur.

4.2. Birinci Uygulama Dönemi (2028 – 2035)

Kapsam:

Kategori B ve **Kategori C** tesisleri kapsam dahilindedir. Sektörel genişleme pilot döneme kıyasla daha fazladır ve sistem tam işleyişe geçer.

Alt Dönemler:

Uygulama dönemi iki alt döneme ayrılmıştır:

- **1. Alt Dönem (2028–2030):**
 - Kıyas değerleri her yıl, alt tesis doğrulama raporlarına göre ilan edilir.
 - Ücretsiz tahsisat oranları ve sektörel parametreler bu dönemde netleştirilir.
- **2. Alt Dönem (2031–2035):**
 - Tüm beş yıl için sabit kıyas değeri belirlenir.
 - Bu değerler, ikinci alt dönemin başladığı yıldan bir önceki Kasım ayı son iş gününe kadar ilan edilir.

Uygulama Esasları:

- Ücretsiz tahsisatlar devam eder ancak oranları %100 olmayabilir; sektörler göre farklılık gösterebilir.
- Karbon kredisi kullanımı (*yurt içi projelerden elde edilen krediler*) **%10** sınırı ile mümkündür.
- Esneklik mekanizmaları (*bankalama, ödünç alma*) ve piyasa istikrar rezervi devreye girer.
- Üst sınır uygulaması ve yıllık tahsisat teslim yükümlülükleri sıkı biçimde uygulanır.

5. Yaptırımlar ve Denetim

Türkiye Emisyon Ticaret Sistemi (TR-ETS) Yönetmelik Taslağı, sistemin etkinliğini sağlamak amacıyla yaptırımlar ve denetim mekanizmalarını oldukça ayrıntılı şekilde düzenlemiştir. Bu bölüm özellikle uyumsuzlukların önlenmesi, veri güvenilirliğinin sağlanması ve piyasa bütünlüğünün korunması açısından büyük önem taşır.

5.1. İdari Yaptırımlar

Yönetmelik kapsamında yükümlülüklerini yerine getirmeyen işletmelere Kategori bazında farklı oranlarda idari para cezaları uygulanır.

5.1.1. Zamanında Rapor Sunmama Durumu

Sera gazı emisyon raporu süresinde sunulmazsa, 7552 sayılı Kanun'un 14. maddesine göre şu cezalar uygulanır:

Tesis Kategorisi	Yıllık Emisyon Aralığı (ton CO ₂ e)	Ceza (TL)
Kategori A	≤ 50.000	500.000
Kategori B (alt)	50.001 – 250.000	1.000.000
Kategori B (üst)	250.001 – 500.000	2.000.000
Kategori C (alt)	500.001 – 2.000.000	3.500.000
Kategori C (üst)	> 2.000.000	5.000.000

Tablo 1. Rapor Sunulmaması Durumunda Cezai Yaptırımlar

Not: ETS kapsamındaki işletmelere bu cezalar **iki kat** olarak uygulanır.

5.1.2. İzinsiz Faaliyet / İptal Edilmiş İzinle Faaliyet

Eğer bir işletme ETS kapsamında faaliyet yürütüyor ancak emisyon izni hiç almamış veya süresi dolmuş ya da iptal edilmiş bir izinle faaliyete devam ediyorsa, o zaman tesisin kapasitesi dikkate alınarak şu idari cezalar uygulanır:

Tesis Kategorisi	Ceza (TL)
Kategori A	1.000.000
Kategori B (alt)	3.000.000
Kategori B (üst)	5.000.000
Kategori C (alt)	7.000.000
Kategori C (üst)	10.000.000

Tablo 2. İzinsiz Faaliyet Durumunda Cezai Yaptırımlar

5.1.3. Tahsisat Teslim Etmeme

Yükümlülük yılına ait tahsisatlar teslim edilmezse, eksik kalan miktar bir sonraki yılın yükümlülüğüne telafi yılı kapsamında eklenir ve ayrıca 7552 sayılı Kanun'da tanımlanan para cezaları da uygulanır.

5.2. Denetim ve Bildirim Yükümlülükleri

5.2.1. Veri Saklama ve Paylaşım

- Tüm tesisler, sera gazı emisyonları ve faaliyet seviyelerine ilişkin verileri **en az 10 yıl** süreyle saklamakla yükümlüdür.
- Başkanlık veya yetkili kurumlar, bu verileri her zaman talep edebilir.

5.2.2. Değişiklik Bildirimi

- İşletmeler sahiplik, faaliyet yapısı veya izleme planında değişiklik olduğunda, **en geç 60 gün** içinde Başkanlığa bildirim yapmak zorundadır.
- Sahiplik değişirse, yeni işletme önceki yükümlülükleri devralmış sayılır.

5.2.3. Gizlilik ve Erişim

- Başkanlığa ve doğrulayıcı kuruluşa sunulan hiçbir belge veya bilgi, işletmenin yazılı onayı olmadan üçüncü kişilerle paylaşılmaz (*kanuni zorunluluk halleri hariç*).

5.3. Elektronik Sistem ve Tebligat Süreçleri

- Tüm işlemler elektronik sistem üzerinden yürütülür.
- Ulusal Elektronik Tebligat Sistemi (*E-Tebligat*) ve Kayıtlı Elektronik Posta (*KEP*) sistemine kayıt zorunludur.
- Tebligatlar 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine tabidir.

5.4. Mücbir Sebep ve Olağanüstü Haller

- Başkanlık, doğal afet, savaş, salgın gibi durumlarda tahsisat teslim yükümlülüğünü erteleme yetkisine sahiptir.
- Ertelenen tahsisatlar yalnızca yükümlülüğün karşılanması amacıyla kullanılabilir, **devredilemez veya satılamaz.**

6. Sonuç

Türkiye Emisyon Ticaret Sistemi kapsamında düzenlenen yaptırım ve denetim mekanizmaları, sistemin güvenilirliğini ve çevresel bütünlüğünü sağlamak adına güçlü bir çerçeve sunmaktadır. Zamanında raporlama, izinli faaliyet yürütme ve şeffaf veri paylaşımı yükümlülükleri, ciddi idari yaptırımlarla desteklenmiş, aynı zamanda elektronik sistemlerle izlenebilir ve denetlenebilir hale getirilmiştir. Bu yapı, işletmeleri hem yasal uyuma teşvik etmekte hem de piyasa işleyişinin adil ve etkin bir şekilde sürdürülmesine katkı sağlamaktadır.

ST Climate olarak, 2026 – 2027 yıllarını kapsayan ve Birinci Uygulama Dönemi'ne hazırlık niteliği taşıyacak olan Pilot Dönem öncesi kapsama dahil olacak tüm paydaşlarımız ile söz konusu süreçleri istişare etmekten ve gerekli noktalarda ihtiyaç duyulan desteği sağlamaktan memnuniyet duyacağımızı belirtir, saygılarımızı sunarız.

www.stclimate.com